

معدن

یادداشت

بخش معدن و صنایع معدنی به‌عنوان یک بنگاه اقتصادی مهم در کشور، نیازمند برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح و اصولی است. از همین رو مهم‌ترین پرسشی که مطرح می‌شود آن است که برنامه فعلی بخش معدنی، اهداف و مسیر دستیابی به آن چیست و تا چه اندازه درحال حاضر عملیاتی شده است. به طور تقریبی افزون‌بر ۶ میلیارد تن ذخایر معدنی در کشور ما نهفته است اما ماده استراتژیک نفت باعث شده تا توجهات از معدان کشور به سوی دیگری متمرکز شوند. با وجود آنکه مناطق نفت‌خیز نسبت به معدان محدودتر بوده و ذخایر معدنی در سراسر کشور گسترده هستند، سهولت در دستیابی که منابع نفتی و بازار جهانی در دسترس باعث شده تا اقتصاد کشور ما به نفت متکی شود. که این نوعی نقص در عملکرد فعالیت‌های اقتصادی و مدیریتی به شمار می‌رود. باید خاطر‌نشان شد که در صورت بهره‌برداری درست و مناسب از منابع معدنی و انجام فعالیت‌های معدنی با توجه به فناوری‌های به‌روز جهانی و همچنین توجه به مسائل و ملاحظات محیط‌زیستی، تحول اجتماعی، اشتغال، بهبود اقتصاد و ایجاد رفاه از جمله پیامدهای مهم و مثبتی است که در جامعه پدیدار خواهد شد. اما اقدامات مناسب معدنی و حصول به اهداف و پیامدهای یادشده، نیازمند یک برنامه جامع و راهبردی است تا فعالیت‌های این بخش را به سمت استفاده بهینه از معدان هدایت کند.

باید بر این نکته تاکید کرد که برنامه‌های جامع، نه‌تنها اهداف را مشخص می‌کند بلکه هادی فعالیت‌هاست. از این رو، می‌توان آن را نوعی یک رویکرد منطقی برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده تعریف کرد. بخش معدن و صنایع معدنی نیز به‌عنوان یک بنگاه اقتصادی مهم در کشور ما، نیازمند برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح و اصولی است.

برای بخش معدن کشور برنامه‌ای نیاز است تا با بررسی مناطق توسط فناوری‌های روز جهانی، رگه‌های توده‌های معدنی شناسایی شده استخراج این ذخایر قطعی صورت گیرد. سپس براساس آن هدایت‌هایی مبنی‌بر استفاده صحیح از این منابع صورت گیرد.

متأسفانه این برنامه درحال حاضر وجود نداشته و اگر هم در سال‌های گذشته برنامه‌های پراکنده و غیرمتمرکز تدوین شده، باید متناسب با شرایط روز و فناوری‌های نوین، بازنویسی شوند. وجود برنامه‌های جامع معدنی باعث می‌شود تا سرمایه‌گذار تکلیف خود را در اقتصاد معدنی کشور دانسته و برنامه‌ریزی‌های این حوزه سمت و سوی توسعه‌ای به خود گرفته و از ذخایر معدنی به نحو بهینه‌ای استفاده شود.

تاثیر تدریجی بخش معدنی در اقتصاد کشور مسائل بازار داخلی و خارجی، نوع کانی‌های اثرگذار و اولویت‌بندی استخراج آنها مسائل مهمی است که باید در برنامه‌ریزی‌های جامع معدنی به آن پرداخته شود.

از جمله پیامدهای منفی نبود برنامه‌های جامع معدنی را می‌توان نقایص متعدد در افق‌گذاری‌های بخش معدن و صنایع معدنی عنوان کرد. یکی از مسائل مهمی که امروزه در بخش زنجیره فولاد کشور مطرح می‌شود، افق‌گذاری دستیابی به تولید ۵۵ میلیون تن فولاد در سال ۱۴۰۴ است. روش منطقی هدف‌گذاری‌های این‌چنینی و تحقق آن، طی کردن مسیری از بررسی معدان و سپس تولید در صنایع معدنی است. به بیانی ساده‌تر در گام نخست تخصصی‌تر بود تا ذخایر سنگ‌آهن کشور بررسی می‌شد و سپس متناسب با ظرفیت و روش‌های استخراج موجود، این هدف‌گذاری صورت می‌گرفت؛ به عبارتی روند اصولی آن به این شکل است که ابتدا خوراک اولیه تخمین زده شده و سپس افق‌گذاری و تبیین اهداف برای صنایع پایین‌دستی و زنجیره‌های مرتبط با آن صورت گیرد. امسا درحال حاضر از انتها به ابتدا حرکت کرده و برای ۵۵ میلیون تن به دنبال تامین خوراک اولیه هستیم که منطقی به نظر نمی‌رسد. به همین جهت می‌توان گفت کمبود برنامه جامع معدان مسئله‌ای است که در تمامی زنجیره معدنی اثرگذار بوده و باید به سمت تدوین این برنامه راهبردی حرکت کنیم.

«روزگار معدن» دلایل توسعه نیافتگی معدان را بررسی کرد

موانع پایدار در مسیر توسعه

اهمیت تامین نیازها

در ادامه پدید خواهند آمد.

هدف، کاهش آسیب است

خواجهنصیری در ادامه به مواردی که ضامن دستیابی به توسعه پایدار هستند، اشاره کرد و در تشریح اهمیت آنها گفت: درباره شرایطی که باید به‌منظور دستیابی بخش معدن و صنایع معدنی به توسعه پایدار در نظر گرفته شود، می‌توان به‌طور خلاصه به مواردی

از جمله برنامه‌ریزی استخراج و تولید به‌نحوی بهینه شده، اشاره کرد؛ به این معنا که علاوه بر تامین نیاز مشتریان، شاهد رشد اقتصادی اثربخش بوده اما هم‌زمان کمترین اتلاف را

در فرآوری مواد معدنی و آسیب به محیط‌زیست داشته باشیم. به‌عبارت دیگر ضمن بهره‌گیری و بهره‌برداری مناسب از ذخایر معدنی موجود، کمترین آسیب را به منابع طبیعی و محیط‌زیست وارد کنیم؛ همچنین در این روند، ملاحظات ایمنی از جمله سلامت معدنکاران و افراد ساکن اطراف معدان در نظر گرفته و تامین شود. وی درباره سازمان‌های متولی فراهم‌سازی شرایط

فاصله تا توسعه پایدار

وی در ادامه افزود: به‌نظر من دستیابی بخش معدن و صنایع

معدنی به توسعه پایدار، ارتباطی مستقیم با تصمیم‌گیری‌های ارکان گوناگون متولی این حوزه دارد. تا زمانی که معدنکاران و فعالان صنایع معدنی که اشتغال و تولید پایدار ثروت را به‌عنوان اهداف و چشم‌انداز دنبال می‌کنند، مقصر مشکلات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی شناخته شوند، نمی‌توان گامی در جهت توسعه پایدار این بخش برداشت.

نقش دولت در توسعه پایدار

ایسن فعال معدنی در سخنان خود به راهکارهای راهبردی برای بهبود شرایط دستیابی معدان به توسعه پایدار اشاره کرد و گفت: اصلاح قانون معدان، مهم‌ترین اقدامی است که باید در جهت حرکت به‌سوی توسعه پایدار صورت گیرد. اجرای متصفانه تبصره ۵ ماده ۱۴ قانون معدان، توقف قانون اخذ خسارت وارده به منابع طبیعی از

معدنکاران و موظف کردن آنها به ایجاد صندوق بازسازی برای هر معدن در بانک‌ها، استفاده مناسب از حقوق دولتی پرداختی و بکارگیری آن‌برای ایجاد مشوق‌های مرتبط از دیگر راهکارهای فنی و تخصصی در این زمینه محسوب می‌شود. برای حل مشکل بسته شدن معدان و کاهش آسیب‌های زیست‌محیطی، باید نهادهای متولی بخش معدن هر سال درصدی از حقوق دولتی پرداختی معدان را به صندوق بازسازی هر معدن واریز کند و پس از اتمام معدنکاری، معدنکار را ملزم به استفاده از بودجه ذخیره‌شده در این صندوق کرده و با نظارت مسئولان حوزه محیط‌زیست و منابع طبیعی، نسبت به بازسازی و بستن معدان اقدام کند. زینال‌زاده در ادامه حذف هزینه‌های اضافی مستقیم و غیرمستقیم برای فعالیت‌های معدنی را از دیگر مسائلی دانست که باید در دستور کار نهادهای دولتی قرار گیرد.

برای نخستین بار در کشور انجام شد

تولید آرک معدن TH۳۶ در ذوب آهن اصفهان

و زلزله خیز بودن کشور، تولید استاندارد این محصول ضرورت بسیار داشت.

وی با اشاره به اینکه در گذشته نیز آرک ۷۲۱ در ذوب آهن اصفهان تولید شده است، افزود: حدود هفت ماه طراحی آرک معدن TH۳۶ طول کشید که در نهایت بر اساس استاندارد اروپایی و درخواست مشتری به تولید انبوه

رسید.

علیرضا مهربانی، سرپرست نورد ۶۵۰ ذوب آهن اصفهان نیز، آرک معدن TH۳۶ را یک محصول کاملاً ایرانی دانست و گفت: طراحی، تکنولوژی و تراش گلنگ‌ها در کارگاه نورد ۶۵۰ ذوب آهن انجام شد و امیدوارم به زودی آرک‌های TH دیگر نیز در این شرکت تولید شود.

که از این مقدار ذخیره ۱۲.۲۱۴ میلیون تن با عیار متوسط ۰.۳۸ درصد، عیار حد ۰.۲ و نسبت باطله‌برداری ۱.۱۳ قابل استخراج است. وی افزود: همچنین این امور (به کمک مشاور) برای تکمیل مطالعات، طراحی مجدد و مطالعات فنی‌واقتصادی معدن؛ پروژه‌ای در دست انجام دارد.

مهدوی در ادامه به کلاس این معدن اشاره کرد و گفت:

بر اساس ظرفیت استخراج (قید شده در پروانه بهره‌برداری) این معدن جزو معدان درجه ۲ محسوب می‌شود. مدیر معدن ایجو با اشاره به میزان اشتغالزایی این معدن خاطر‌نشان کرد:

آیدین زینال‌زاده، کارشناس معدن در گفت‌وگو با روزگار معدن به تشریح فاصله بین وضعیت کنونی معدان و توسعه پایدار در این بخش پرداخت و گفت: به‌نظر می‌رسد طی سال‌های گذشته متولی بخش معدن و صنایع معدنی صرفاً به نظارت پرداخته و اقدامات پایه‌ای مناسبی صورت نگرفته و امروزه نیز شاهد منابع‌تراشی‌های مختلف بر سر راه انجام فعالیت‌های بنیادین برای دستیابی به توسعه پایدار هستیم. برگزاری مزایده محدوده‌های ابطالی به‌نام آزادسازی، برگزاری مزایده‌های غیرشفاف توسط سازمان صنعت، معدن و تجارت و وجود هزاران حاشیه و مناقشه درباره این موضوع، از جمله این موانع است. همچنین وجود مشکلاتی در حوزه نوسازی ناوگان معدنی، نرخ ارز، بازار کامودیتی‌های معدنی، وجود قوانین تنبیهی و استفاده ابزاری از هر یک از پارامترهای توسعه از جمله بستن و بازسازی معدان متروکه، از دیگر موانع رسیدن به توسعه پایدار هستند.

ملیکا انصاری

توسعه پایدار به‌مفهوم توجه به کاهش آسیب‌های ناشی از گسترش نگاه‌های توسعه صنعتی و اقتصادی است که کشورهای توسعه‌یافته سال‌هاست به این سو حرکت کرده‌اند. کشور ما نیز به‌دلیل آنکه فعالیت‌های بخش معدن و صنایع معدنی همواره با مناقشات و تعارضات متعددی از جمله در مسائل زیست‌محیطی همراه است، نیازمند تدوین برنامه‌های راهبردی در جهت توسعه پایدار است.

روزگار معدن در این گزارش با کارشناسان و فعالان معدنی در زمینه بسترها و شرایط لازم برای حصول توسعه پایدار در این حوزه گفت‌وگو کرد که در ادامه می‌خوانید: